

5. Az adóigazgatási eljárás általános szabályai – hatáskör, illetékesség, ügyintézési határidő

Magyarország területén az adóhatóság hatáskörébe tartozik:

- az adóval, a járulékkal, az illetékekkel, a hozzájárulással, a díjjal összefüggő, a központi költségvetés, az Alapok vagy az önkormányzati költségvetés javára teljesítendő, törvényen, önkormányzati rendeleten alapuló kötelező befizetések megállapítása, beszedése, végrehajtása, visszatérítése, kiutalása vagy ellenőrzése;
- a központi költségvetés terhére törvényben, kormányrendeletben vagy miniszteri rendeletben meghatározott feltételek alapján juttatott támogatások megállapítása, beszedése, végrehajtása, visszatérítése, kiutalása vagy ellenőrzése.

Az adóigazgatási eljárásban tehát az adóhatóság megállapítja az adózó jogait, kötelezettségeit, ellenőrzi az adókötelezettségek teljesítését, a joggyakorlás törvényességét, nyilvántartást vezet az adózást érintő tényekről, adatokról, körülményekről, és adatot igazol, illetve az ezeket érintő döntését érvényesíti. Mint ahogyan arról korábban is szóltunk, az adózás rendjéről szóló törvény taxatív sorolja fel az adóhatóságokat. Ezek a következők:

- az állami adó- és vámhatóság (amely államigazgatási és fegyveres rendvédelmi feladatokat ellátó központi hivatalként működő központi költségvetési szerv),
- az önkormányzat jegyzője mint önkormányzati adóhatóság,
- az adóigazgatási rendtartásról és az adózás rendjéről szóló törvények vonatkozásában az önkormányzati adóhatóság döntései elleni fellebbezések elbírálására jogosult hatóság. (Vagyis adóhatóság a fővárosi és megyei kormányhivatal is, ha az önkormányzati adóhatóság felettes szerveként – másodfokon – jár el. A fővárosi és a megyei kormányhivatal kizárólag akkor minősül adóhatóságnak, amikor az önkormányzati adóhatóság felettes szerveként jár el.)

Az adóhatóságok felügyeleti jogkörét ellátó minisztert (adópolitikáért felelős miniszter, illetve az állami adó- és vámhatóságot irányító miniszter) adóügyben történő eljárása esetén az adóhatóságra vonatkozó jogok és kötelezettségek illetik meg.

5.1. Hatáskör és illetékesség

Az adóhatóság a hatáskörébe tartozó ügyben az illetékességi területén köteles eljárni. Ha e köteletségének nem tesz eleget, erre a felettes szerve – kérelemre vagy hivatalból – utasítja. Ha az adóhatóság a felettes szervének utasítására az általa meghatározott határidőn belül nem tesz eleget eljárási kötelezettségének, a felettes szerv az ügyet magához vonhatja. Az állami adó- és vámhatóság központi szervei tekintetében felettes adóhatóság az állami adó- és vámhatóság vezetője. Ezen felül az adó- és vámhatóság szerveinek irányításáról és felügyeletéről a NAV-törvény rendelkezik.⁶⁶ Így például a területi szervek és a Bűnügyi Főigazgatóság felettes szerve a Központi Irányítás, ez utóbbi felettes szerve a kijelölt miniszter, stb.

Ez esetben a felettes szerv az ügyben első fokon jár el, vagy az elsőfokú eljárásra a mulasztóval azonos hatáskörű adóhatóságot jelöl ki.

Ha nincs felettes szerv, illetőleg a felettes szerv az intézkedési vagy eljárási kötelezettségének nem tesz eleget, a megyei (fővárosi) bíróság az adózó kérelmére nem peres eljárásban kötelezi az adóhatóságot az eljárás lefolytatására. Az adóhatóságtól a hatáskörébe tartozó ügy nem vonható el.

A jogszabály előírja a hatáskör és illetékesség vizsgálatának követelményét, vagyis hogy az adóhatóság a hatáskörét és illetékességét az eljárás minden szakaszában hivatalból vizsgálja. Amennyiben az adóhatóságnak az eljárásra nincsen hatásköre, vagy az eljárásra nem illetékes, és az ügyben hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóság kétséget kizáróan megállapítható, akkor

- az ügyet a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz átteszi,
- ennek hiányában a kérelmet visszautasítja vagy
- az eljárást megszünteti.

Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, az ügyben illetékes adóhatóságok közül az jár el, amelynél az eljárás előbb indult meg. Ha ugyanabban

⁶⁶ A Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény, 12. §.

az ügyben több adóhatóság állapította meg hatáskörét és illetékességét vagy annak hiányát, és emiatt az eljárás nem indulhat meg, illetve több illetékes adóhatóság előtt indult meg az eljárás, és a megelőzés alapján nem lehet eldönteni, hogy melyik hatóság jogosult az eljárásra, akkor az érintett adóhatóságok kötelesek egymás között azonnal, de legfeljebb három munkanapon belül megkísérelni a vita eldöntését. Amennyiben az erre irányuló eljárás nem vezetett eredményre, az eljáró adóhatóságot illetékességi ütközés esetén a legközelebbi közös felettes szerv, ennek hiányában a vita eldöntését kérő adóhatóság felettes szerve öt napon belül, vagy hatásköri ütközés esetén a közigazgatási bíróság jelöli ki.

5.1.1. Hatáskör

Az állami adó- és vámhatóság jár el az alábbi ügyekben és minőségekben:

- az adó, a költségvetési támogatás;
- az adó-visszaigénylés és -visszatérítés;
- az állami garancia (kezeség) kiutalása és visszakövetelése;
- az adók módjára behajtandó köztartozás végrehajtása;
- az általános közigazgatási rendtartás alapján a végrehajtás tekintetében a hatáskörébe tartozó kötelezettségek;
- az önkormányzatokat megillető helyi adóval, illetve a gépjárműadóval összefüggő tartozások megkeresés alapján történő végrehajtása – feltéve, hogy azt törvény vagy kormányrendelet nem utalja más hatóság vagy adóhatóság hatáskörébe;
- a fentiekben megjelölt követelések tekintetében a végrehajtási eljárásban a végrehajtás foganatosítójaként,
- a csődeljárásban, a felszámolási eljárásban, a végelszámolásban, a vagyonrendezési, a kényszertörlési és adósságrendezési eljárásban – az állami adó- és vámhatóság hatáskörébe tartozó követelések és az általános közigazgatási rendtartás alapján megelőzően végrehajtásra átadott fizetési kötelezettségek tekintetében – hitelezőként.

Továbbá az állami adó- és vámhatóság hatáskörébe tartozik:

- a lakáscélú állami támogatások igénylésével összefüggésben a számlák valódiságának, valamint ezzel kapcsolatosan az igénybevétel jogszerűségének ellenőrzése – a hitelintézet megkeresése alapján;

- a fémkereskedelemről szóló törvényben meghatározott bírság és egyéb költség végrehajtása;
- a fiatalok dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló törvény alapján a dohánytermék kiskereskedelmi piacfelügyelete során kiszabott bírság végrehajtása;
- az Art. hatálya alá tartozó fizetési kötelezettség elszámolásával kapcsolatos eljárás, ide nem értve azokat a fizetési kötelezettségeket, amelyek az önkormányzati adóhatóság hatáskörébe tartoznak.

Az önkormányzati adóhatóság hatásköre kiterjed:

- a helyi adókra,
- a belföldi rendszámú gépjárművek adójára,
- a termőföld bérbeadásából származó jövedelem adóztatására (ideértve a földjáradékot is),
- törvényben meghatározott esetben a magánszemélyt terhelő, adók módjára behajtandó köztartozásokra.

5.1.2. Illetékesség

Az eljárásra illetékes adóhatóság – ha az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusa, törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik:

- a magánszemély lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye, mindezek hiányában utolsó ismert belföldi lakóhelye szerinti megyei igazgatóság;⁶⁷
- az egyéni vállalkozó, egyéni cég székhelye, ennek hiányában telephelye, több telephely esetében az elsőként bejelentett telephelye szerinti megyei igazgatóság;

⁶⁷ Amennyiben ez alapján az eljáró szerv nem állapítható meg, akkor az Észak-budapesti Adó- és Vámigazgatóság jár el.

- a jogi személy, illetve egyéb szervezet székhelye, ennek hiányában telephelye (a tevékenység gyakorlásának helye) szerinti megyei igazgatóság;⁶⁸
- illetve a Repülőtéri Igazgatóság.

Ha a megyei igazgatóság illetékessége az ellenőrzés megkezdését követően az illetékességi okban bekövetkezett változás miatt szűnik meg, vagy az illetékesség megszűnéséről a megyei igazgatóság, illetve a Repülőtéri Igazgatóság az ellenőrzés megkezdését követően szerez tudomást, akkor a megkezdett ellenőrzés befejezésére és – szükség szerint – a hatósági eljárás lefolytatására az ellenőrzést megkezdő megyei igazgatóság, illetve a Repülőtéri Igazgatóság jogosult. Ha a felettes szerv vagy a bíróság új eljárásra utasítja az elsőfokú adó- és vámhatóságot, az új eljárást – jogszabályban rögzített kivétellel – az első fokon eljáró megyei igazgatóság, illetve a Repülőtéri Igazgatóság folytatja le.

Az önkormányzati adóhatóság illetékessége:

- Helyi adóügyben az az önkormányzati adóhatóság jár el, amelynek önkormányzata a helyi adót bevezette.
- Belföldi rendszámú gépjárművek adója ügyében az az önkormányzati adóhatóság (a fővárosban: kerületi önkormányzati adóhatóság) az illetékes, amelynek területén a közúti közlekedési nyilvántartásba bejegyzett adóalany lakóhelye, székhelye, illetőleg telephelye található. Az adóalany személyében bekövetkezett változás az önkormányzati adóhatóság illetékességét a gépjárműadóról szóló törvény szerint változtatja meg.
- A termőföld bérbeadásából származó jövedelem adóztatására a föld fekvése szerinti önkormányzati adóhatóság az illetékes.

⁶⁸ Amennyiben a 2. és 3. pontban az eljáró szerv nem állapítható meg, az egyéni vállalkozó, egyéni cég, jogi személy, illetve egyéb szervezet számviteli nyilvántartásának (könyvvizetésének) helye szerinti megyei igazgatóság, illetve a Repülőtéri Igazgatóság jár el. Ha a számviteli nyilvántartás (könyvvizetés) helye nem állapítható meg, vagy az nem Magyarországon van, akkor – az eljárás lefolytatására illetékes szervet meghatározó jogszabályi rendelkezés hiányában – az Észak-budapesti Adó- és Vámigazgatóság jár el.

5.2. Ügyintézési határidő

Az ügyintézési határidő az az időtartam, amelyen belül valamely eljárási cselekményt az adóhatóságnak, az ügyfélnek vagy az eljárás más résztvevőjének teljesítenie kell, vagy az jogszerűen teljesíthető. Az ügyintézési határidő elmulasztásához jogkövetkezmények kapcsolódnak, de a határidőt önhibáján kívül elmulasztó adózókat ért hátrányos jogkövetkezmények elháríthatók.

Az általános ügyintézési határidő – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – harminc nap,⁶⁹ amelyen belül a döntés közléséről is gondoskodni kell. Az ügyintézési határidőt az adóhatóság vezetője egy alkalommal (indokolás mellett) harminc nappal meghosszabbíthatja. Az eljárási határidő meghosszabbításának akkor van helye, ha az eljárás során az előkérdés bíróság hatáskörébe tartozik, vagy ha az előkérdés más szerv hatáskörébe tartozik, vagy ugyanannak az adóhatóságnak az adott ügygel szorosan összefüggő más hatósági döntése nélkül megalapozottan nem dönthető el, vagy ha az ügyben külföldi szervet kell megkeresni, vagy az adózó mulasztása vagy késedelme azt indokolja, vagy szakértő bevonására volt szükség. Ha a közigazgatási bíróság az adóhatóságot új eljárásra kötelezi, és ezzel a bírósági döntéssel szemben perújítási vagy felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, az adóhatóság az eljárást a perújítási vagy felülvizsgálati kérelem alapján indult eljárásban hozott döntés jogerőre emelkedéséig nem kezdi meg.

5.2.1. Az ügyintézési határidő

- Kérelemre induló eljárás esetében az ügyintézési határidő a kérelemnek az eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező adóhatósághoz történő *megérkezését követő napon* kezdődik.
- Hivatalból induló eljárás esetén az első eljárási *cselekmény megkezdésének napja* a határidő kezdete.
- A napokban megállapított határidőbe nem számít bele a határidő kezdetére okot adó cselekmény vagy körülmény bekövetkezésének, a közlésnek, a kézbesítésnek, valamint a hirdetmény kifüggesztésének és levételének napja.

⁶⁹ A meghatározott határidőnél hosszabb időtartamot törvény, rövidebbet jogszabály állapíthat meg.

- A hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely számánál fogva megfelel a kezdőnapnak, ha pedig ez a nap a lejárat hónapjában hiányzik, a hónap utolsó napján.
- Az órákban megállapított határidő az okot adó cselekményt követő óra első percében kezdődik.
- Ha a határidő utolsó napja olyan nap, amelyen az adóhatóságnál a munka szünetel, a határidő a következő munkanapon jár le.
- A postán küldött beadvány és megkeresés előterjesztési ideje a postára adás napja.
- A határozott naphoz kötött jogszerzés a nap kezdetén következik be. A határidő elmulasztása vagy a késedelem jogkövetkezménye a határidő utolsó napjának elteltével áll be.
- A határidőt kétség esetén megtartottnak kell tekinteni.
- Ha valamely eljárási cselekmény teljesítésének határidejéről jogszabály nem rendelkezik, az adóhatóság, az adózó és az eljárás egyéb résztvevője azonnal, de legkésőbb nyolc napon belül gondoskodik arról, hogy az eljárási cselekményt teljesítse vagy a végzést meghozza.
- Az ügyintézési határidőbe nem számít bele a hiánypótlásra és a tényállás tisztázásához szükséges adatok közlésére irányuló felhívástól az annak teljesítéséig terjedő idő, továbbá a próbagyártás időtartama sem.

5.2.2. Az ügyintézési határidő túllépése

Ha az adóhatóság a rá irányadó ügyintézési határidőt az adózónak és az eljárás egyéb résztvevőjének fel nem róható okból túllépi, köteles az adózó által az eljárás lefolytatásáért megfizetett illetéknek vagy díjnak megfelelő összeget, ha pedig az ügyintézés időtartama meghaladja az irányadó ügyintézési határidő kétszeresét, az adózó által az eljárás lefolytatásáért megfizetett illetéknek vagy díjnak megfelelő összeg kétszeresét az adózó részére visszafizetni. A fenti összeget az adóhatóság – saját költségvetése terhére – a fizetési kötelezettséget megállapító döntés véglegessé válásától számított *nyolc napon belül* fizeti vissza az adózó számára, illetve fizeti meg a központi költségvetésnek.

Nem terheli az adóhatóságot ez a fizetési kötelezettség akkor, ha az adózó az eljárásért fizetendő illetéket vagy díjat nem fizette meg.⁷⁰

⁷⁰ Ha az adózó az illeték vagy díj megfizetése alól részben vagy egészen mentesült, akkor az adóhatóság az összeget az adózó által meg nem fizetett rész arányában a központi költségvetésnek fizeti meg.

Amennyiben az adózó mulaszt el – önhibáján kívül – az eljárás során valamely határnapot vagy határidőt, igazolási kérelmet terjeszthet elő. Az igazolási kérelemről az az adóhatóság dönt, amelynek eljárása során a mulasztás történt. A fellebbezésre megállapított határidő elmulasztásával kapcsolatos igazolási kérelmet az elsőfokú döntést hozó adóhatóság bírálja el. A határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelemmel egyidejűleg pótolni kell az elmulasztott cselekményt is, ha ennek feltételei fennállnak.

Az igazolási kérelem előterjesztése és a kérelem alapján megismételt eljárási cselekmény határidejének elmulasztása miatt nincs helye igazolásnak.

Az igazolási kérelmet

- a mulasztásról való tudomásszerzést vagy az akadály megszűnését követően, de legkésőbb az elmulasztott határnaptól vagy a határidő utolsó napjától számított, az igazolni kívánt eljárási cselekményre előírt határidővel megegyező időtartamon, de legfeljebb negyvenöt napon belül,
- a bevallási határidő elmulasztása esetén a mulasztásról való tudomásszerzést vagy az akadály megszűnését követő tizenöt napon belül, a bevallás pótlásával egyidejűleg

lehet előterjeszteni. Amennyiben az adóhatóság az igazolási kérelemnek helyt ad, az elmulasztott határnapot vagy határidőt megtartottnak tekinti, ezért ha szükséges, az adóhatóság a döntését módosítja vagy visszavonja, illetve egyes eljárási cselekményeket megismétel.

Ellenőrző kérdések

1. Mit jelent az adóhatósági hatáskör?
2. Mit határoz meg az illetékességi kör?
3. Mikor és mi alapján vizsgálja az adóhatóság a hatáskör és az illetékesség kérdését?
4. Mit jelent az ügyintézési határidő? Mutassa be példákon keresztül, hogy egyes esetekben mikor kezdődik és mikor ér véget!
5. Milyen szabályok vonatkoznak az ügyintézési határidő túllépésére?
6. Mi az igazolási kérelem? Ki és milyen feltételek teljesülése mellett nyújthatja be?